

การเดินทางของพระพุทธเจ้า หลังตรัสรู้

ศรัณยู นกแก้ว

เรียบเรียง

บุษกร จิรนนท์ตระกูล

ถ่ายภาพ

สำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรมะ

กรุงเทพมหานคร

หนังสือคุณภาพ
โดยอมรินทร์กรุ๊ป

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	(8)
คำนำผู้เรียบเรียง	(10)
1 คำคืนแห่งการตรัสรู้	1
2 เสวยวิมุตติสุข	6
3 อุบาสกคู่แรก	15
เส้นทางจาริกพรรรษาที่ 1 - 7	
4 ปฐมเทศนา	18
5 ยสกุลบุตร	29
6 ประกาศพระศาสนา	32
7 โปรดชฎิล 3 พี่น้อง	33
8 พระปณณม้นตานีบุตร	35
9 เวฬุวนอุทยาน อารามแห่งแรกในพระพุทธศาสนา	36
10 กำเนิดอัครสาวกชาย-ชวา	38
11 พระโมคคัลลานะ	39
12 พระสารีบุตร	41
13 พระมหากัสสปะ	43
14 เสด็จเมืองกบิลพัสดุ์	45
15 มหาสาวกองค์สำคัญ	47
16 นายฉันทะออกบวช	50
17 เศรษฐีผู้หมั่นให้ทาน	52
18 สร้างเขตวันวิหาร	54
19 รัตนสูตรที่เวสาลี	57
20 แสดงธรรมยังนาคพิภพ	60

21	สร้างเสนาสนะครั้งแรกในพุทธศาสนา	61
22	เหตุแห่งการกำหนดวันธรรมสวนะ	63
23	ครั้งแรกของการบวชแบบ “ญัตติจตุตถกรรม”	64
24	บัญญัติการเข้าพรรษา	66
25	“คิชนกฏ” เขามียอดดั่งนกกแร้ง	67
26	พินของเธอดิ่งไปหรือหย่อนไป	72
27	“อุคคเสน” นักแสดงผู้บรรลอรหันต์	74
28	“ชีวโกมารภัจจ” แพทย์แห่งองค์พระศาสดา	76
29	ไตรจีวรจากแปลงนาชาวมคธ	78
30	เนื้อที่ภิกษุห้ามฉัน	79
31	เสด็จโปรดพระบิดา	81
32	ห้ามญาติ ๓ ริมฝั่งแม่น้ำโรहिณี	82
33	ภิกษุณีในพระพุทศาสนา	84
34	พระนางยโสธราออกบวช	86
35	รูปนันทา ภิกษุณีผู้หลงใหลในรูปของตน	88
36	ไขปัญหาแก่ท้าวสักกเทวราช	90
37	โปรดครอบครัวนางวิสาขา	91
38	พระเจ้าปเสนทิโกศล	93
39	นมเนย 5 ชนิด	96
40	น้ำปานะ	97
41	โรชมัลลกษัตริย์	99
42	สวนมะม่วงของนายจุนทกัมมารบุตร	101
43	อนุญาตให้ภิกษุฉันผลไม้ได้ทุกชนิด	103
44	พรรษาที่ 6	104
45	ห้ามภิกษุแสดงปาฏิหาริย์	105
46	ยมกปาฏิหาริย์ได้ต้นมะม่วง	107
47	เสด็จโปรดพระมารดา	109
48	เหตุแห่งการตักบาตรเทโว	110
49	บุคคลในโลกมี 4 ประเภท	112
50	“จิตฺตจมานวีกา” สตรีผู้ถูกธรณีสูบ	114

เส้นทางจาริกพรราชาที่ 8 - 15

51	พระอนุรุธะบรรลุลุธรรม	118
52	เหตุการณ์สำคัญช่วงเข้าพรรษา	120
53	ห้ามภิกษุฉิ่งไฟ	122
54	อารามในเมืองโกสัมพี	123
55	กรรมเก่าของนางสามาวดี	125
56	ภิกษุในโกสัมพีแตกความสามัคคี	128
57	ปารีเลยยกะ	130
58	ต้นมหาโพธิ์ เจดีย์แทนองค์พระศาสดา	132
59	ศรัทธาเป็นพืช ผลที่เก็บเกี่ยวได้คือนิพพาน	135
60	ตอบปัญหาธรรมของเหล่าเทวดา	137
61	ตอบคำถามเวรวิญญูชพรหมณ์	138
62	พุทธทำนายเรื่องการเสื่อมของพุทธศาสนา	140
63	“พญานาคเฮอร์กปัตต์” ผู้ไม่สามารถบรรลุลุธรรมได้	141
64	พระมหาปชาบดีโคตมีเถรีนิพพาน	143
65	เหตุแห่งการห้ามภิกษุเสพเมถุน	145
66	พระเมฆิยะและอกุศลวิตก 3	147
67	กำเนิดมงคล 38	149
68	เหตุแห่งเมตตาสูตร	151
69	“พระติสสเถระ” ผู้บรรลุลุหัตถ์ด้วยกายเฝ้า	153
70	“พาหิตารุจีริยะ” และธรรมะระหว่างทาง	154
71	พระอัญญาโกณฑัญญะนิพพาน	156
72	สามเณรราหุล	158
73	จำพรรษาครั้งแรกที่เขตวันวิหาร	160
74	นางวิสาขาออกเรือน	169
75	เหตุแห่งการถวายผ้าอาบน้ำฝน	171
76	เหตุแห่งการกรานกฐิน	173
77	พระเจ้าสุปปพุทธะเสด็จธรมัสสุ	174
78	โรคกรรมของเจ้าหญิงโรหิณี	176

เส้นทางจาริกพรราชาที่ 16 - 45

79	โปรดอาพวกยักษ์	180
80	ธรรมะจากการตายของนางสิริมา	182
81	ราชาที่ควรกล่าว	184
82	ฆ่าความโกรธ	186
83	นางเปรต มารดาพระสารีบุตร	188
84	“วักกलि” ผู้หลงในพระรูปของพระพุทธองค์	190
85	โปรดธิดาช่างหูก	192
86	นิ้วสุดท้ายแห่งการบรรลุธรรม	195
87	“พระอานนท์” พุทธอุปัฏฐากประจำพระองค์	198
88	กำเนิดโลหะปราสาทหลังแรกของโลก	201
89	หลังพรราชาที่ 21	203
90	พระราหูลละสังขาร	205
91	พระเจ้าอชาตศัตรู	206
92	ความริษยาของพระเทวทัต	208
93	พระภิกษวกัจจนาเถรีนิพพาน	212
94	การนิพพานของอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา	213
95	กษัตริย์ลิจฉวีแตกความสามัคคี	215
96	“อัมพปาลีวัน” สวนมะม่วงที่เป็นอารามหลังสุดท้าย	216
97	ทรงปลงอายุสังขาร	218
98	เส้นทางสู่การปรินิพพาน	220
99	ดับขันธปรินิพพาน	223
100	ปัจฉิมสาวกก่อนปรินิพพาน	225
101	ถวายพระเพลิงพระบรมศพ	228
102	ปฐมสังคายนา	230
	อ้างอิง	232
	เกี่ยวกับผู้เรียบเรียง	235

คำนำสำนักพิมพ์

ศาสนาพุทธเริ่มเผยแพร่จากอินเดียผ่านมาทางจีน และเข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิเมื่อประมาณ พ.ศ. 236 เป็นต้นมา ดังปรากฏหลักฐานของพระปฐมเจดีย์ในสมัยทวารวดี และเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

แม้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ แต่ก็มีจำนวนไม่มากนักที่เลื่อมใส ศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ ยิ่งคนในยุคดิจิทัลด้วยแล้ว การที่จะเชื่อถือสิ่งหนึ่งสิ่งใด สิ่งนั้นต้องมีหลักฐานและต้องพิสูจน์ได้ในเชิงวิทยาศาสตร์ หลายคนจึงยังมีความเคลือบแคลงสงสัยว่าพระพุทธเจ้ามีจริงไหม เป็นเรื่องแต่งหรือเปล่า หรือเป็นเพียงเรื่องเล่าขานในตำนาน

อาจเป็นด้วยระยะเวลาที่ผ่านมาราว 2,600 ปีแล้ว สิ่งที่เราพบเห็นและกราบไหว้บูชาเป็นเพียงพระพุทธรูปและศาสนวัตถุ รวมถึงเราได้ยินได้ฟังคำสอนจากสงฆ์สาวก และได้อ่านพระธรรมคัมภีร์ที่จารึกสืบทอดกันมา จึงอดข้องใจไม่ได้ว่าพุทธประวัติที่ได้ยินหรือได้อ่านมาเป็นเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ประกอบกับบางคัมภีร์มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธปาฏิหาริย์เข้ามาสอดแทรกอยู่เป็นระยะ จึงทำให้คนในยุคนี้ที่ไม่เคยปฏิบัติภาวนาไม่อาจเข้าใจในสิ่งที่ตนไม่เคยสัมผัสด้วยตา รับรู้ด้วยใจ และเชื่อมั่นว่าเป็นไปไม่ได้

ส่วนผู้ที่เคยเดินทางไปกราบนมัสการสังเวชนียสถานทั้งสี่ หรือไปเที่ยวชมพุทธสถานสำคัญอื่น ๆ ในอินเดียและเนปาลมาแล้ว จะรับรู้

ได้ถึงพลังจากดินแดนต้นกำเนิดพุทธศาสนาเหล่านั้น การที่ได้ไปกราบไหว้ถึงสถานที่จริง ได้เห็นต้นพระศรีมหาโพธิ์ หรือเชตวันวิหารด้วยตาตนเอง ได้สัมผัสถึงรายละเอียดต่าง ๆ รวบรวมได้ย้อนไปในสมัยพุทธกาลนั้น ช่างแตกต่างกับการนึกคิดหรือจินตนาการจากหนังสือหรือเรื่องที่ได้ยินได้ฟังมาอย่างสิ้นเชิง เชื่อว่าผู้ที่เคยไปแล้วคงสัมผัสได้ถึงความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในใจ ทั้งความปีติ อิ่มเอมใจ ความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ที่พระองค์ทรงมีต่อเวไนยสัตว์ และอื่น ๆ อีกมากมายที่ไม่อาจอธิบายออกมาเป็นคำพูดได้

สำหรับผู้ที่ยังไม่มีโอกาสได้ไปเห็นด้วยตนเอง เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้ว จะทำให้มองเห็นภาพของพระพุทธรูปองค์ในมิติของมนุษย์ที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ชัดเจนมากขึ้นจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็นตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งพระองค์เสด็จไปตลอดเส้นทางพุทธกิจ 45 พรรษา นับจากวันที่ได้ตรัสรู้เป็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจวบจนเสด็จดับขันธปรินิพพาน

ดังนั้นเรื่องราวการจาริกของพระพุทธรูปไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งยังมีซากโบราณสถานที่ยังคงเหลืออยู่เหล่านี้คงทำให้คุณได้คำตอบด้วยตัวเองว่า “พระพุทธรูปเจ้ามีจริงหรือไม่” เพราะหากความเชื่อมั่นศรัทธามั่นคงไม่คลอนแคลนแล้ว เราจะได้ช่วยกันประดับประดา ทำนุบำรุงให้พุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และยังคงอยู่ชั่วลูกหลานสืบไปตราบนานเท่านาน

คำนำปุรียบเรียง

หากคุณเป็นชาวพุทธ เราเชื่อว่าคุณคงเคยเปิดอ่านหนังสือพุทธประวัติของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว อย่างน้อยก็ในแบบเรียนวิชาพระพุทธศาสนา แต่สำหรับ **การเดินทางของพระพุทธเจ้าหลังตรัสรู้** เล่มนี้ค่อนข้างแตกต่าง ด้วยเป็นหนังสือธรรมะที่เริ่มต้นทำต้นฉบับด้วยการกางแผนที่ชมพูทวีปโบราณ

จากนั้นค่อยๆ บั๊กหมดลงบนหมู่บ้าน เมือง ป่า เขา แม่น้ำ ที่พระพุทธเจ้าเคยเสด็จไปหลังการตรัสรู้ พร้อมกับใส่รายละเอียดเกี่ยวกับพุทธกิจที่พระองค์ทรงปฏิบัติตลอด 45 พรรษา ซึ่งในแต่ละพรรษาก็จะปรากฏบุคคลต่าง ๆ ที่เราชาวพุทธล้วนคุ้นเคยกันดี แต่ไม่ได้ละเอียดลึกซึ้งหรือครบถ้วนทุกเรื่องราวที่มีในพระไตรปิฎกหรืออรรถกถาต่าง ๆ ด้วยจะทำให้จำนวนหน้าหนังสือมากเกินไปที่จะหยิบอ่านได้ และมีการปรับให้เหมาะกับยุคสมัยที่คนชอบอ่านเรื่องสั้น ๆ เนื้อหาไม่ยาวนัก

สิ่งที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเพลิดเพลินไปกับธรรมะที่บรรจุไว้ในเล่มได้อย่างไม่รู้ตัว ก็เพราะหนังสือเล่มนี้ให้ความรู้สึกเหมือนกำลังอ่านหนังสือเดินทางสักเล่มที่พาเราออกไปผจญภัยในโลกกว้าง เป็นโลกกว้างในครั้งพุทธกาลที่เต็มไปด้วยเรื่องราวต่าง ๆ และทั้งหมดเป็นเหตุเป็นปัจจัยแห่งธรรมบัญญัติที่เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งพุทธกาล เพื่อให้ศาสนาเผยแผ่ไปได้กว้างไกลและดำรงอยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างกันได้เป็นระยะเวลานาน

ด้วยความ เป็นหนังสือธรรมะที่เล่าผ่านมุมมองแห่งการเดินทาง
ของพระพุทธองค์ที่เสด็จไปโปรดเวไนยสัตว์ยังดินแดนต่าง ๆ จึงทำให้
เห็นรายละเอียดที่โยงไปถึงสถานที่และเหตุการณ์เมื่อราว 2,600 ปีก่อน
บางเรื่องที่เราเคยคิดว่าเป็นเพียงตำนาน เป็นเพียงเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมา
กลับปรากฏหลักฐานให้เห็นจริงในสถานที่จริง ดังที่กล่าวไว้ในหนังสือ
เล่มนี้

จึงขอเชิญทุกท่านได้ร่วมเดินทางย้อนอดีตกลับไปยังดินแดน
ต้นกำเนิดศาสนาพุทธในช่วงพุทธกาลพร้อมกัน ณ บัดนี้

ศรีธัญญา นกแก้ว

มหาดมบก 16 แคว้น
ในสมัยพุทธกาล

